

Др Даница Појов, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду

ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ¹

Сажетак: Предмет рада је заштити, уређење и коришћење, пољопривредног земљишта, као добра од општег интереса, првенствено према Закону о пољопривредном земљишту. Пољопривредно земљиште користи се искључиво за пољопривредну производњу осим ако Закон не предвиђа нешто друго. Власник, односно корисник, обрадивог пољопривредног земљишта дужан је да као добар домаћин и по правилима кодекса добре пољопривредне праксе, земљиште редовно обрађује и примењује мере утврђене како, Законом о пољопривредном земљишту тако и другим одговарајућим прописима. Поменути Законом предвиђена су правила која се односе на начин коришћења пољопривредног земљишта па је забрањено: испуштање и одлагање опасних и штетних материја; коришћење обрадивог земљишта у непољопривредне сврхе; уситњавање кајасларских парцела обрадивог пољопривредног земљишта; причињавање пољске шетње итд. Ради заштите пољопривредног земљишта предузимају се одговарајуће противерозивне мере као и заштити земљишта од климатских утицаја, и елементарних непогода. Одрживо коришћење и заштити пољопривредног земљишта остварује се и мерама уређења пољопривредног земљишта, под којима се према Закону о пољопривредном земљишту, подразумевају послови: комасације, добровољног пројектовања земљишта и мелiorације. Ради ефикасније заштите пољопривредног земљишта у Републици Србији установљен је информациони систем о пољопривредном земљишту, као и Управа за пољопривредно земљиште, при министарству надлежном за послове пољопривреде.

¹ Рад је настао као резултат истраживања на пројекту „Биомедицина, заштита животне средине и право“, бр. 179097 који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Кључне речи: *пољопривредно земљиште, заштита пољопривредног земљишта, уређење и коришћење пољопривредног земљишта.*

Заштита, уређење и коришћење пољопривредног земљишта у Србији, регулисана је мноштвом закона и подзаконских аката. Предмет наших разматрања биће првенствено Закон о пољопривредном земљишту, (у даљем тексту Закон).²

Пољопривредно земљиште, је добро од општег интереса за друштвену заједницу. Пољопривредно земљиште је земљиште које се користи за пољопривредну производњу. Према поменутом Закону у пољопривредно земљиште убрајају се: њиве, вртови, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, рибњаци, трстици и мочваре, као и земљишта која се могу привести намени за пољопривредну производњу. У обрадиво пољопривредно земљиште спадају: њиве, вртови, воћњаци, виногради и ливаде.³

Према обиму и структури расположивих пољопривредних површина Република Србија спада у ред европских земаља са повољним земљишним ресурсима будући да располаже са 0,7 хектара пољопривредног, односно 0,46 хектара ораничног земљишта по становнику. Истовремено, однос површина ораничног земљишта и сталних усева према површини ливада и пашњака је међу повољнијима у односу на друге европске земље (71% : 29%).⁴

Од укупне територије Републике Србије око 60% представља пољопривредно земљиште (у АП Војводини 82%). Уз адекватне мере заштите од ерозије и других видова деградације, спречавања заузимања пољопривредног земљишта на локацијама атрактивним за индустрију и трговину, спровођење агротехничких мера (уз избегавање њихових неповољних ефеката) и искоришћавање погодности за производњу органске хране, могуће је постићи оптималну искоришћеност овог ресурса, чиме би се домаће тржиште обезбедило квалитетним производима и конкурисало на иностраним.⁵

Република Србија располаже са 5.06 милиона хектара пољопривредног земљишта од чега се 71% површина користи на интензиван начин (у виду ораница, воћњака и винограда), док 29% пољопривредних површина чине природни травњаци (ливаде и пашњаци). Доминантан део пољоприв-

---

² Закон о пољопривредном земљишту, «Сл. Гласник РС», бр. 62/2006, 65/2008 – др. закон и 41/2009.

³ Закон, чл.2. тачка 1и 2.

⁴ Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. «Сл. гласник РС», бр. 85/2014. стр. 2.

⁵ Закон о просторном плану Републике Србије од 2010- 2020. «Сл. гласник РС» бр. 88/2010. глава 5 (1.1.и 1.1.1).

вредних површина 3,3 милиона хектара односно 65% користи се у виду ораница од чега се око 7% годишње не користи за пољопривредну производњу.⁶

Очување ових богатих земљишних ресурса угрожавају распрострањена ерозија, примена неадекватне агротехнике и фактори сециокономске природе. Током последње деценије ораничне површине су смањене за 65,7 хиљада хектара, воћњаци за 4,5 хиљада хектара и виногради за 13,5 хиљада хектара, уз повећање површина трајних травњака за готово 50 хиљада хектара, што у збиру даје смањење укупних пољопривредних површина за 133,7 хиљада хектара. Главни узроци ових супротних тенденција по нама нама коришћења јесу: заузимање најплоднијих земљишта у грађевинске и друге непољопривредне сврхе, економска и социокултурна демотивисаност за бављење пољопривредном производњом, напредовање депопулације инфраструктурно неопремљених села и институционални проблеми агроиндустријских комбината.⁷

Основни плански документи у области пољопривредног земљишта су пољопривредне основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта које се доносе за територију Републике Србије и за територију аутономне покрајине. Пољопривредну основу Републике доноси Влада, а пољопривредну основу аутономне покрајине извршни орган аутономне покрајине уз претходно прибављено мишљење Министарства. Пољопривредна основа аутономне покрајине мора бити у сагласности са Пољопривредном основом Републике. Пољопривредне основе се публикују у службеним гласилима републике односно аутономне покрајине. Носилац израде пољопривредне основе је министарство надлежно за послове пољопривреде.

Пољопривредном основом Републике одређују се начела просторног уређења и коришћења пољопривредног земљишта, уређења и циљеви развоја заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, а нарочито: циљеве, задатке и основне поставке заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта; природну основу развоја пољопривреде у Републици; површине и структуру начина коришћења пољопривредног земљишта у Републици; стање и проблеме заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта; оцену погодности и ограничења за развој пољопривредне производње по јединицама локалне самоуправе; планска решења заштите уређења и коришћења пољопривредног земљишта; начин примене и спровођења пољопривредне основе и др.

---

⁶ Стратегија пољопривреде и руралног развоја, Републике Србије, за период 2014 - 2024. стр. 3.

⁷ Закон о просторном плану Републике Србије од 2010 – 2020. глава 5, (1.1. и 1.1.1.)

Пољопривредна основа аутономне покрајине садржи исте елементе као о пољопривредна основа Републике али за територију аутономне покрајине.

За спровођење Пољопривредне основе Републике доноси се годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта. Годишњи програм доноси Влада на предлог Министарства, а за аутономну покрајину надлежни орган аутономне покрајине у складу са Пољопривредном основом Републике уз сагласност Министарства.⁸

Заштита пољопривредног земљишта

Загађивање земљишта је непосредно или посредно уношење загађујућих материја у или на земљиште, узроковано људском делатношћу или природним процесима које има или може да има штетне последице по здравље људи или квалитет животне средине.⁹

Заштита пољопривредног земљишта обухвата мере и активности које се предузимају са циљем трајног обезбеђења природних функција земљишта у складу са његовом наменом, очувања и унапређења наменског коришћења земљишта. Заштита земљишта обухвата скуп физичких, хемијских, техничких и биотехничких поступака ради обезбеђивања свих његових функција.¹⁰

Обрадиво пољопривредно земљиште од прве до пете катастарске класе користи се за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе осим у случајевима утврђеним Законом.¹¹

Заштита пољопривредног земљишта остварује се:

1. Забраном испуштања и одлагања опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту и води за наводњавање;
2. Предузимањем противерозивних мера;
3. Забраном коришћења обрадивог земљишта у непољопривредне сврхе;
4. Забраном уситњавања катастарских парцела обрадивог пољопривредног земљишта;
5. Забраном наношења пољске штете
6. Заштитом пољопривредног земљишта од елементарних непогода.¹²

---

⁸ Закон, чл. 5-14.

⁹ Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађења животне средине, «Сл. гласник РС» бр. 135/2004. чл. 2(2). Уредба о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду медијационих програма, «Сл. гласник РС», бр. 88/2010. чл. 2(5). У даљем тексту, Уредба.

¹⁰ Уредба, оп. цит. чл. 2(1).

¹¹ Закон, оп. цит. чл. 2(4) и чл.15.

1. Забрањено је испуштање и одлагање опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту, и у каналима за одводњавање и наводњавање. Под опасним материјама подразумевају се групе неорганских и органских једињења која обухватају токсичне, корозивне, запаљиве, самозапаљиве и радиоактивне производе и отпад у чврстом, течном и гасовитом агрегатном стању, а која имају опасне и штетне утицаје на земљиште. Стога је потребно да се успостави систем контроле забране испуштања и одлагања опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту и у каналима за наводњавање, утврђивање њиховог присуства, праћења индикатора оцене ризика од деградације земљишта и спровођење других мера утврђених Законом. Требало би да се на најмању меру сведу неповољни утицаји конвенционалне пољопривредне производње на састав и структуру земљишта, као што су, смањење нивоа органских материја, салинизација и сл. који угрожавају еколошки али и економски развој. Ако се испитивањем пољопривредног земљишта које врши овлашћено правно лице регистровано за обављање ове делатности, утврди постојање опасних и штетних материја у недозвољеним количинама Министарство пољопривреде ће забранити или ограничити производњу пољопривредних култура на том пољопривредном земљишту односно употребу воде за наводњавање тог земљишта.¹³

Повећање просечних приноса које карактеришу модерну пољопривреду зависи између осталог и од повећаног коришћења ђубрива. Вубриво снабдева земљиште хранљивим материјама, што повољно утиче на саме усеве. Већина ђубрива у себи садржи три главна хранљива састојка: нитрите, фосфате и калијум. Знатан део тих хранљивих материја не стигне до усева као што је то било планирано. Уместо тога они продру у земљу и површинске воде, где постају озбиљни загађивачи. Прекомерна концентрација ових материја у земљишту и води, штетна је и по људско здравље. Као и коришћење ђубрива тако о употреба пестицида рапидно расте. То повећање прате бројни здравствени проблеми и проблеми по животну околину. Добро су познати канцерогени ефекти многих пестицида, а и утицај на екосистем није занемарљив. Загађење подземних вода од пестицида је уобичајен проблем у пољопривредним регионима. Ненаменско уништавање корисних живих врста може узроковати навалу штеточина, која може да постане много већа од првобитног проблема. Од другог светског рата, рапидно коришћење пестицида кретало се паралелно са једнако рапидном експанзијом штеточина отпорних на пестициде. Слично томе, претерано коришћење антибиотика у сточној храни подстакло је развој микроба отпорних на антибиотике.

¹² Закон, чл. 16 – 29.

¹³ Закон, чл. 2(11),16,17.

За повећање плодности пољопривредног земљишта наводњавање је подједнако важно као ђубрење и заштита усева хемијским средствима. Али као и у случају ђубрива и пестицида краткорочна корист често изазива дугорочна оштећења природне животне средине. Због лоше дренаже, вода од наводњавања таложи се под земљом и на крају плави оранице, подизањем нивоа подземних вода. Њиховим исушивањем на земљишту остаје талог растворених соли који доводи до салинизације и алкализације земљишта.

«На основу изложеног одржива пољопривреда подразумева да се примењују производне технике као што су: коришћење органског ђубрива добијеног од рециклажног биљног и животињског отпада, ротација пољопривредних култура и међужетва житарица и махунарки, која помаже да се одржи равнотежа хранљивих састојака у земљишту и да се минимизира потреба за употребом вештачких ђубрива. «Одмарање земљишта,» сађење дрвећа у обрађеним пољима и око њих помаже да се смањи ерозија, а интегрисано управљање штеточинама природном контролом и третирањем заштитним средствима у раном стадијуму, употреба хемијских пестицида свела би се на минимум».¹⁴

2. У циљу заштите пољопривредног земљишта од штетног дејства ерозије и бујица, корисници пољопривредног земљишта су дужни да на ерозивном подручју предузимају противерозивне мере као што су: привремена или трајна забрана преоравања ливада и пашњака и других површина ради њиховог претварања у оранице са једногодишњим усевом; увођење плодосмена; гајење вишегодишњих засада; изградња специфичних грађевинских објеката; начин обраде пољопривредног земљишта; подизање и гајење пољозащитних појасева или сађење вишегодишњих дрвенастих биљака; забрана напасања стоке на одређено време или ограничавање боја грла која се могу пуштати на одређене површине; забрана сече шума и шумских засада изнад угрожених парцела, као и друге мере.

Контролу спровођења противерозивних мера врши надлежни орган локалне самоуправе. Надлежни орган локалне самоуправе ће стога обезбедити: да се терени са нагибом већим од 10%, као и на теренима у сливовима појединих бујица структуром сетве обезбеди да најмање једна трећина укупне површине буде засејана или засађена вишегодишњим засадима и да се терени са нагибом већим од 25% не користе као оранице. За подручја подложна нападнута или угрожена еолском ерозијом у зависности од специфичности подручја и степена угрожености, а у складу са пољопривредном основном треба утврдити програм заштите земљишта од еолске ерозије

---

¹⁴ Jonathan M. Haggis, Економича животне средине и природних ресурса, «Датастатус», Београд 2009. стр. 247.

подизањем пољозаштитних појасева, вишегодишњих усева и засада или применити друге адекватне програме заштите. Сваке године се посебно предвиђа динамика заштите од различитих видова ерозије. На основу Закона се за сваку годину предузимају противерозивне биолошке мере на најмање 4% нових земљишних површина од укупно нападнутих, подложних или угрожених ерозијом. Трошкове спровођења противерозивних мера сноси правна и физичка лица чије се пољопривредно земљиште штити осим ако законом није другачије одређено.¹⁵

На основу података Републичког завода за статистику на подручју Републике Србије у 2012. години еродирано је 6296 километара квадратних земљишта. Еродирано земљиште је оно са кога је разорним дејством воде и ветра скинут или потпуно однет плодни слој земљишта и вегетације тако да је његово коришћење у бильној производњи осетно смањено или онемогућено.¹⁶

Ерозија и деградација земљишта су широко распрострањене и у свету. Глобална процена деградације земљишта (GLASOD – Global Assessment of Soil Degradation) Програма Уједињених нација за животну средину, процењује да је ерозијом и деградацијом земљишта погођено између 30 – 50 % земљине површине, што сваке године износи пет до шест милиона хектара девастираног земљишта.¹⁷

У последњих 50 година површина обрадивог земљишта по становнику Земље, смањила се на пола. Сваке година на Земљи се изгуби више од 20 милиона тона земљишта, што је више од 3 тоне по становнику годишње.¹⁸

У већини светских пољопривредних региона појављује се озбиљна ерозија. Ерозија оштећује продуктивност усева смањењем доступности воде, хранљивих састојака и органских материја. Стопа губитка земљишта под усевима у Европи креће се између 10 и 20 тона по хектару годишње. У САД ерозија на земљишту под усевима у просеку износи 16 тона по хектару годишње. У Азији, Африци и Јужној Америци, стопе ерозије земљишта под усевима износи између 20 и 40 тона по хектару годишње.¹⁹

У националним базама података регистровано је преко 630.000 клизишта. Око 45% земљишта у Европи има низак или веома низак садржај ор-

¹⁵ Закон, чл.19.

¹⁶ Извештај о стању земљишта у РС за 2012. годину, Агенција за заштиту животне средине, Београд, 2013. стр. 29.

¹⁷ Oldeman, L.R. et al., Global Assessment of soil degradation, Wageningen, Netherlands: IRSIC/UNEP 1990. p. 126.

¹⁸ The State of Soil in European Commission, 2012. у Извештај о стању земљишта у РС, за 2012. годину. Агенција за заштиту животне средине, Београд, 2013. стр.5.

¹⁹ Pimentel, David, ed. World Soil Erosion and Conservation, Cambridge, UK. Cambridge University Press, 1993. p. 98.

ганских материја (0-2% органског угљеника). Заслањивање које погађа око 3,8 милиона хектара у Европи је резултат акумулације соли и других материја који настаје неадекватним управљањем пољопривредним земљиштем.²⁰

Да би земљиште било обновљив, а не исцпљив ресурс пољопривредне технике би требало да буду тако примењене да не деградирају земљиште и током времена би га поново учиниле продуктивним, рециклирањем хранљивих материја од остатка усева. У том случају ефекат пољопривредне производње био би одржив и обновљив и у будућности.

Ради неопходности праћења стања земљишта Влада Републике Србије донела је Уредбу о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологију за израду ремедијационих програма.²¹ Ова Уредба је усклађена са препорукама датим у Предлогу Директиве Европске Уније (Proposal for a Soil Framework Directive – COM (2006) 232). Овом Уредбом обезбеђена је основа за успостављање државне и локалне мреже локалитета за праћење квалитета земљишта и успостављање системског мониторинга земљишта на простору РС.²²

3. Земљиште од прве до пете катастарске класе забрањено је користити у непољопривредне сврхе. Изузетак од правила да се пољопривредно земљиште мора користити за пољопривредну производњу постоји у случајевима предвиђеним Законом као што су: подизање вештачких ливада и пањака на обрадивом пољопривредном земљишту четврте и пете катастарске класе, као и за подизање шума без обзира на класу земљишта; експлоатација минералних сировина, и одлагање опасних и штетних материја, за одређено време уз плаћање накнаде за промену намене обрадивог пољопривредног земљишта; и у другим случајевима ако то захтева општи интерес утврђен законом уз обавезно плаћање накнаде за промену намене земљишта. У наведеним случајевима промене намене пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе потребна је претходна сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде.. За промену намене обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе плаћа се одговарајућа накнада коју је решењем утврдила општинска или градска управа на захтев заинтересованог лица или по налогу пољопривредног инспектора.

---

²⁰ Извештај о стању животне средине у РС за 2012. годину, оп. цит. стр. 5.

²¹ «Сл. гласник РС», бр. 88/2010.

²² Ова Уредба усклађена је са циљевима постављеним у националним стратегијама као што су: Национална стратегија одрживог развоја РС («Сл. гласник РС», бр 57/2008), Акциони планом за спровођење стратегије одрживог развоја («Сл. гласник РС», бр 22/2009), као и Националном програму заштите животне средине («Сл. гласник РС», бр. 12/2010).

Накнада за промену намене неће се плаћати у случајевима које предвиђа Закон као што су: изградња или реконструкција породичне стамбене зграде пољопривредног домаћинства највише до 200 метара квадратних стамбеног простора; изградња економских објеката који се користе за примарну пољопривредну производњу или су у функцији примарне пољопривредне производње ако је власнику пољопривреда основна делатност; изградња објеката који служе за одбрану од поплава, одводњавање, наводњавање, или за уређење бујица; регулације водотокова; изградње или проширења пољских путева; пошумљавања, као и подизања вештачких ливада и пашњака ако је то неопходно; подизање расадника за производњу репродуктивног материјала воћно-лозних и шумских дрвенастих врста; подизања пољозаштитних појасева и сл.²³

Према Регионалном просторном плану АП Војводине до 2020.године, планови заштите пољопривредног земљишта поред осталог обухватају, «заштиту од преузимања пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе у рубним зонама великих градова, као и плодних земљишта дуж саобраћајница и у окружењу мањих градова».²⁴

4. Обрадиво пољопривредно земљиште не може се уситњавати на парцеле чија је површина мања од пола хектара. Обрадиво пољопривредно земљиште уређено комасацијом не може се уситнити на парцеле чија је површина мања од једног хектара.

5. Законом о пољопривредном земљишту забрањено је наношење пољске штете, под којом се подразумева уништавање и оштећење усева садница, стабала и пољопривредне механизације и сл. У том смислу забрањено је спаљивање органских остатака после жетве усева на пољопривредном земљишту, као и испаша стоке на туђем обрадивом пољопривредном земљишту. Јединица локалне самоуправе прописује мере заштите од пољске штете.

6. Мере за заштиту пољопривредног земљишта од елементарни непогода као што су: мраз, град, пожар, поплава и др.у надлежности су јединица локалне самоуправе.²⁵

Уређење пољопривредног земљишта

Уређење пољопривредног земљишта врши се предузимањем одговарајућих мера које су у надлежности геодетских, водних, пољопривредних и других организација ради рационалније пољопривредне производње.

²³ Закон, чл. 22 - 27

²⁴ Регионални просторни план АПВ до 2020. године, Нови Сад, 2011. стр. 12.

²⁵ Закон, чл. 27 - 29.

Једна од мера је и поступак комасације.

Комасација (груписање) земљишта, је аграрно-управна мера,²⁶ која се састоји у томе што се на одређеном подручју (тзв. комасационом подручју) из постојећих, мање или више уситњених и неправилних парцела, формира једна општа, комасациона маса, која се затим у виду мањег броја али већих и правилнијих парцела додељује истим власницима. Комасација представља начин престанка права својине (на парцелама унетим у комасациону масу), али и начин стицања права својине (на парцелама добијеним расподелом из комасационе масе).

Потреба за комасацијом утврђује се одлуком скупштине јединице локалне самоуправе на основу програма комасације уз сагласност министарства пољопривреде. Истовремено са доношењем одлуке о спровођењу комасације, скупштина јединице локалне самоуправе, образује комисију за комасацију, која спроводи поступак комасације.

«Око 50% површине Војводине потребно је обухватити комасацијом (комасирати) јер концентрисане, велике и инфраструктурно уређене парцеле у пољопривреди су основа за конкурентну производњу».²⁷

Комасација се врши у следећим случајевима:

1. када се због велике уситњености и неправилног облика катастарских парцела пољопривредно земљиште не може рационално користити;
2. када се врши изградња система за одводњавање или наводњавање;
3. када се врши изградња мреже пољских путева;
4. када се изградњом инфраструктурних и већих објеката (јавни путеви, железничке пруге, акумулације и др.) уређењем водотока и ширењем грађевинског реона, врши даље уситњавање постојећих катастарских парцела, поремећај мреже пољских путева и система за одводњавање и наводњавање;
5. када је потребно извести противерозивне радове и мере.

Предмет комасације су сва земљишта на комасационом подручју као и уређаји на том подручју (тзв. комасациона маса).

Подаци о праву својине и другим правима на земљишту које се уносе у комасациону масу, узимају се према стању из катастра непокретности или других јавних књига, али могу и на основу фактичког стања. У случају несагласности фактичког стања на терену и правног стања у катастру непокретности или другим јавним књигама, земљиште и објекти ће се унети у комасациону масу на основу фактичког стања.

---

²⁶ У правној теорији има мишљења да је «комасација аграрно-политичка мера», Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазих, *Стварно право*, Ниш, 2009. стр. 134.

²⁷ Регионални просторни план АП Војводине до 2020. године, Нови Сад, 2011. год. стр. 8.

Приликом расподеле земљишта из комасационе масе сваки учесник комасације мора да добије земљиште правилнијег облика на мањем броју места него што је унео у комасациону масу уколико је унео земљиште на два или више места. Том приликом води се рачуна да сваки власник, односно корисник земљишта добије земљиште одговарајуће вредности, а по могућности исте катастарске културе и удаљености од насеља, као и положаја који је приближно исте могућности у погледу начина обраде које је имао пре комасације.

Ако учесник комасације добије из комасационе масе већу вредност земљишта од унетог, разлику плаћа у новцу, а ако добије мању вредност земљишта од унетог, разлика му се исплаћује у новцу. Решењем о расподели комасационе масе утврдиће се висина накнаде за разлику у вредности земљишта унетог у комасациону масу и оног добијеног из комасационе масе.

Укупна вредност земљишта која се даје из комасационе масе не може бити мања нити већа од 10% од укупне вредности земљишта унетог у комасациону масу, док укупна површина земљишта која се додељује из комасационе масе не може бити мања нити већа од 20% од укупне површине земљишта унетог у комасациону масу. Ова правила важе у свим случајевима расподеле, осим ако се комисија и учесник комасације другачије не споразумеју.

Диспозитив решења о расподели комасационе масе који доноси комисија садржи нарочито податке о учесницима комасације, податке о земљишту унетом у комасациону масу, износ умањења вредности унетог земљишта у комасациону масу за заједничке потребе, податке о земљишту које учесник комасације добија из комасационе масе, рок у коме је учесник комасације дужан да преда земљиште унето у комасациону масу и рок у коме је дужан да обави скидање плодова и усева итд. Против решења о расподели комасационе масе учесник комасације може изјавити жалбу министарству пољопривреде у року од 15 дана од дана његовог достављања.

У поступку комасације није допуштен повраћај у пређашње стање и обнова поступка.²⁸

Поред комасације, која представља меру државних органа, укрупњавање земљишних поседа ради рационалније употребе може да се врши и добровољним груписањем земљишта.²⁹

²⁸ Поступак комасације регулисан је Законом о пољопривредном земљишту, чл. 31 – 47.

²⁹ «Добровољно груписање земљишта врши се за територију целе или дела катастарске општине. Скупштина јединице локалне самоуправе доноси одлуку о покретању поступка за добровољно груписање земљишта на предлог најмање десет власника земљишта, а

Поред комасације и добровољног груписања земљишта уређење пољопривредног земљишта врши се и мелиорацијама. Под мелиорацијама се Законом сматра: изградња и одржавање система за одводњавање и наводњавање; мелиорација ливада и пашњака; претварање необрадивог пољопривредног земљишта у обрадиво; побољшање квалитета обрадивог пољопривредног земљишта (агромелиорације). Закон о пољопривредном земљишту детаљно регулише наведене начине уређења пољопривредног земљишта.³⁰

Коришћење пољопривредног земљишта

Власник, односно корисник пољопривредног земљишта дужан је да обрадиво пољопривредно земљиште редовно обрађује и да примењује мере прописане, Законом и другим прописима. Његова обавеза је да се према земљишту односи са пажњом доброг домаћина и да се придржава кодекса добре пољопривредне праксе.

У случају да власник, односно корисник не користи пољопривредно земљиште у складу са обавезама које су предвиђене Законом и другим прописима за један вегетациони период Министарство пољопривреде, може такво земљиште дати у закуп физичком или правном лицу на обраду за период до три године уз плаћање закупнине власнику земљишта. Трошкови поступка падају на терет власника.

Коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, које обухвата располагање и управљање, услове и поступак под којима се земљиште даје у закуп, као и промет пољопривредног земљишта у државној својини детаљно су регулисана Законом (чл. 60-75).

У Републици Србији установљен је информациони систем о пољопривредном земљишту који чини део јединственог информационог система Републике. Овај систем садржи евиденцију података о пољопривредном земљишту, овлашћеним корисницима, размену и квалитет података и информација између субјеката информационог система.

Ради обаљања стручних послова у области заштите, уређења, коришћења и управљања пољопривредним земљиштем у државној својини образује се Управа за пољопривредно земљиште као орган у саставу Министарства надлежног за послове пољопривреде. Поред осталих ова Управа обавља послове као што су: управљање пољопривредним земљиштем; успостављање и вођење информационог система о пољопривред-

---

ако се ради о државном пољопривредном земљишту на предлог најмање једног власника земљишта, или ако се утврди да за то постоје оправдани разлози». Закон о пољопривредном земљишту, чл. 48.

³⁰ Закон, чл. 30 - 58.

ном земљишту у РС; додељује средства за извођење радова и прати реализацију годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта за РС; остварује међународну сарадњу у области заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта; прати израду, Пољопривредне основе Републике и њено остваривање, као и друге послове у области планирања, заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта.³¹

---

³¹ Закон, чл. 76-77б.

*Danica Popov, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad*

Protection, Landscaping and Regulation of Agricultural Land in Serbia

Abstract: *The subject of this article is protection, landscaping and regulation on agricultural land, based on The Agriculture Land Law in Serbia.*

Land is besides water and air the basic component of the environment. Bearing in mind the long-term processes of creation and development, land is the conditionally renewable resources. Land use, particularly in agricultural production, there is often a balance disorder of certain factors, which inevitably leads of damage. Land is in the nature of a slow learner, but in the process of degradation quickly destroyed.

The main impact on land, recognized in the EU and candidate countries include erosion, reduction in organic matter, contamination (local and diffuse), occupation of land by building (buildings road), compaction floods and avalanches, reduction of soil biodiversity and salinization.

Inventory of the state of pollution and damage to land, the establishment of permanent monitoring and reporting system requirement for developing strategies and selection of measures of quality care and prevention of negative processes.

The measures of landscaping in The Agricultural land Law are: linking of land plots, voluntary grouping of lad plots and melioration of land.

The owner of agricultural land has an obligation to cultivate the land in accordance with the code of good agricultural practice, prescribed by the Law.

Key words: *protection of agricultural land, landscaping of agricultural land, regulation of agricultural land, The Agriculture Land Law*